

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้ง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปัจจุบันการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็น การให้ความยุติธรรมที่เกิดจากการพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งต้องยึดหลักการเกี่ยวกับการ ให้ความยุติธรรมทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง อีกทั้งในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเรื่อง การร้องเรียนเกี่ยวกับการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จนถึงกระบวนการก่อน มีคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ที่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก เนื่องจากที่ผ่านมามีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ใช้อำนาจตามกฎหมาย ออกกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554 และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้ง เจริญสมานฉันท์ พ.ศ.2550 มาบังคับใช้ โดยกฎดังกล่าวเกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การบังคับใช้ อันส่งผลกระทบต่อกระบวนการระงับข้อพิพาททางปกครองในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

4.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 และแนวทางการแก้ไข

นับตั้งแต่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริง ตลอดจนวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของการ เลือกตั้งหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอาศัยอำนาจดังกล่าวในการออกกฎ คือ ระเบียบ คณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน พ.ศ 2554 ส่งผลทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการ บังคับใช้กฎหมายดังต่อไปนี้

4.1.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้ง อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพลันเมื่อมีกรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้รับสมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง ซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น เป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งยังอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งในการออกกฎคือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 โดยระเบียบดังกล่าวเป็นการกำหนดวิธีการร้องเรียนและการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน

จากการศึกษา พบว่า เกิดปัญหาที่เกี่ยวกับการบังคับใช้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 เนื่องจากระเบียบดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกำหนดขั้นตอน วิธีการ ตลอดจนกระบวนการในการร้องเรียนและพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ซึ่งระเบียบดังกล่าวยังเป็นกฎที่บังคับใช้ทั้งในส่วนการเลือกตั้งระดับชาติและการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น โดยเมื่อพิจารณาเนื้อหาและขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 จะเห็นได้ว่าเกิดปัญหาจากการบังคับใช้ระเบียบดังกล่าว คือ ระเบียบดังกล่าวกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการสืบสวนและสอบสวนตลอดจนวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการสืบสวนและสอบสวนตลอดจนไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างชัดเจน¹ ในทางกลับกันการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีการกำหนดให้ห้ามมีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดเกินหนึ่งปี นับจากวันที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถูกกำหนดไว้ในมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

¹ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 65 กำหนดเพียงว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับความเห็นของคณะอนุกรรมการวินิจฉัย เลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดหรือมีความเห็น โดยเร็ว

พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือมีการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เว้นแต่ความไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรมดังกล่าว หรือการฝ่าฝืนมาตรา 57 มิได้เกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือมิได้เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เกิดปัญหาจากการนำกฎระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินัยยั้งขาด พ.ศ. 2554 ไปบังคับใช้เนื่องจากขั้นตอนวิธีการ หลักเกณฑ์ที่ถูกกำหนดในระเบียบดังกล่าวเป็นขั้นตอน หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนทำให้เกิดปัญหาการบังคับใช้กฎ ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายแม่บทนั่นเอง

จากการศึกษา พบว่า เกิดปัญหาที่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบังคับใช้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินัยยั้งขาด พ.ศ. 2554 ที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งปัญหาดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

ในกรณีแรก จะเห็นได้ว่า เกิดจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง แต่จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น พบว่า มีการฟ้องผู้สมัครรับเลือกตั้งเกินกว่าเวลาที่กฎหมายกำหนด ดังข้อเท็จจริงต่อไปนี้

คำสั่งศาลอุทธรณ์ ภาค 2 ที่ 252 /2553 เรื่องคำสั่งคดีเลือกตั้ง เนื่องด้วย จากการที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 97 ในกรณีที่ผู้ร้องได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว หากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 ให้ผู้ร้องมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลา 1 ปี หรือมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ แต่ต้องสั่งภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และระบุให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อวินิจฉัยเท่านั้น มิได้กำหนดเวลาให้ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งได้ แต่ต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลาอันสมควรเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการเนิ่นช้า การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อ

ศาลในวันที่ 8 ตุลาคม 2552 เกินกำหนด 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งวันที่ 15 พฤษภาคม 2551 ไปเพียง 4 เดือนเศษ โดยไม่ปรากฏว่ามีการประวิงเวลาเพื่อกันแก้งหรือเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ใด จึงถือได้ว่าผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในระยะเวลาอันสมควรแล้ว

ประเด็นต้องวินิจฉัยว่า มีเหตุให้เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เขตเลือกตั้งที่ 2 ใหม่ แทนผู้คัดค้านหรือไม่ จากพยานหลักฐานของผู้ร้องไม่แสดงให้เห็นว่าผู้คัดค้านจ่ายเงินให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งตามที่ นาย ป. อ่าง ทั้งที่ผู้ร้องมีนาย อ. นางสาว ส. นาย บ. และนาย ว. ฝ่าฝืนสิทธิเลือกตั้งเบี่ยงเบนความเป็นพยานถึงสาเหตุที่ไม่ได้ไปลงคะแนนเลือกตั้ง โดยพยานดังกล่าวล้วนไม่รู้เห็นหรือยืนยันว่าผู้คัดค้านเป็นผู้ก่อ สนับสนุน หรือเกี่ยวข้องให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งและนาย ห. กระทำการทุจริตการเลือกตั้งตามที่ถกกล่าว จึงไม่เข้ากรณีที่ผู้คัดค้านได้รับประโยชน์จากการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายและได้รับเลือกตั้ง ซึ่งมีผลให้การเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้คัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ไม่มีเหตุให้การเลือกตั้ง

ในกรณีสอง จะเห็นได้ว่า เกิดปัญหาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการสืบสวนสอบสวนเกินกว่าระยะเวลาตามที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนด ส่งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังข้อเท็จจริง ต่อไปนี้

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 1068/2552 วันที่ 16 เมษายน 2552

เรื่อง การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลม่วงน้อย เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานการสืบสวนสอบสวน กรณีนายสมชาย เมืองสุวรรณ ยื่นคำร้องคัดค้านว่าการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลม่วงน้อย เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2551 มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากนายสมาน ปันวาริ นายกเทศมนตรีตำบลม่วงน้อย นายเชน ปัญญาแก้ว ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลม่วงน้อย ดาบตำรวจวิศิษฐ์ ทรัพย์อนันต์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลม่วงน้อย หมายเลข 11 เขตเลือกตั้งที่ 2 นายปกรณ์ กัณหาทรัพย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลม่วงน้อย หมายเลข 12 เขตเลือกตั้งที่ 2 นายจรัส ศรีเทศ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลม่วงน้อย เขตเลือกตั้งที่ 2 นายสำราญ กัณหาทรัพย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลม่วงน้อย หมายเลข 15 เขตเลือกตั้งที่ 2 นายบุญทวี ไชยรินทร์ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลม่วงน้อย เขตเลือกตั้งที่ 2 และนายถนอม ไชยวงษา ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลม่วงน้อย หมายเลข 19 เขตเลือกตั้งที่ 2 ผู้ถูกคัดค้านที่ 1 ถึงที่ 8 ตามลำดับ ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น

หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 60 ซึ่งมีข้อกำหนดหาอันเป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ ผู้ถูกคัดค้านที่ 2 ซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านม่วงน้อย ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการอันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร โดยทำการหาเสียงเลือกตั้งให้กับผู้ถูกคัดค้านที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 8 ด้วยการนำกระดาดที่ระบุข้อความว่า “นายกเบอร์ 1 สท.11 12 13 15 16 19” แจกจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้ถูกคัดค้านที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 8

คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดลำพูนได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนและพิจารณาตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2550 และเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่ามีการกระทำตามที่กล่าวหาเห็นควรยกคำร้องคัดค้าน

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณารายงานการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดลำพูน และความเห็นคณะอนุกรรมการวินิจฉัยเรื่องคัดค้านและปัญหาหรือข้อโต้แย้งตลอดจนพยานหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว เห็นว่าผู้คัดค้านมิได้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองเพียงรับฟังการบอกเล่าจากผู้ถูกคัดค้านที่ 8 ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ร่วมกับพยานอีกสามคน แต่เมื่อทำการสอบสวนพยานดังกล่าว ต่างให้การว่าไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์แต่อย่างใด จึงไม่มีพยานหลักฐานที่จะฟังได้ว่าผู้ถูกคัดค้านที่ 2 ได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการอันเป็นคุณแก่ผู้ถูกคัดค้านที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 8 กรณีจึงยังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกคัดค้านทั้งแปดกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายตามคำร้องคัดค้าน

อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 236 (5) และมาตรา 238 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 มาตรา 8 และมาตรา 10 (10) คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีคำสั่งตามมติในการประชุมครั้งที่ 43/2552 เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2552 ให้ยกคำร้องคัดค้าน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัญหาทางกฎหมายในกรณีดังกล่าวเกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 เนื่องจากเนื้อหาของบทบัญญัติในกฎดังกล่าวมีลักษณะเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อีกทั้งจากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ยังก่อให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาของกระบวนการการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด ที่มีผลทำให้หากยังมีการบังคับใช้กฎดังกล่าวอยู่จะเกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายซึ่งขัดกับหลักการตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัญหา ข้อเท็จจริงกับทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ พบว่า การกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการกระทำที่ขัดกับหลักการและทฤษฎีว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิ โดยทฤษฎีดังกล่าวได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐ จะกระทำได้ดีต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมิให้ถูกละเมิดจากรัฐ จึงมีการวางหลักการต่างๆ ไว้มากมาย เช่น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง การกำหนดให้ระบบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ และหลักประกันที่สำคัญคือหลักประกันการใช้สิทธิในทางศาล ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิในทางศาลแก่ปัจเจกบุคคล เพราะการคุ้มครองหรือหลักประกันทั้งหลายจะปราศจากความหมายหากไม่ให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลในการโต้แย้งการกระทำของรัฐ เพื่อให้องค์กรศาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางเข้ามาควบคุมตรวจสอบการกระทำของรัฐที่ถูกโต้แย้งว่าละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้บังคับใช้กฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ให้เป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิจึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ขั้นตอนวิธีการ ในการบังคับใช้กฎหมายที่ล่าช้า เนื่องจากเนื้อหาในบทบัญญัติของกฎดังกล่าว มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนเกินความจำเป็น จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งผู้ชนะการเลือกตั้ง ผู้แพ้การเลือกตั้ง ตลอดจนประชาชนผู้มาใช้สิทธิการเลือกตั้ง เพราะการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ชนะการเลือกตั้งในส่วน of ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง เนื่องจากหากมีการวินิจฉัยชี้ขาดจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์รับคำร้องจะส่งผลต่อผู้ชนะการเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิในระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่มีระยะเวลาจำกัดเพียง 4 ปี ต่อหนึ่งสมัยวาระการดำรงตำแหน่ง โดยการดำรงตำแหน่งตามวาระดังกล่าวถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดให้ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับแต่

วันเลือกตั้ง ในบางกรณีการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทบสิทธิต่อผู้แพ้การเลือกตั้ง ที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งวินิจฉัยให้ถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ส่งผลให้ถูกตัดสิทธิการเลือกตั้งเป็นเวลา 1 ปี นั่นเอง

นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งยังเป็นการขัดกับวัตถุประสงค์ และไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 40 ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
- (2) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการบังคับใช้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 เป็นการกระทำที่ขัดกับทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เนื่องจาก การบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งอันมีเนื้อหาที่ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด เป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดให้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว เป็นธรรม และเข้าถึงได้โดยง่าย ดังนั้น การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกกฎที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ และยังมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงเป็นการกระทำที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญ อีกทั้งการกระทำดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งผลเสียต่อการคุ้มครองสิทธิของคู่กรณีได้เสียที่เกี่ยวกับคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กระบวนการเลือกตั้งมีความโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรมนั่นเอง

4.1.2 แนวทางการแก้ไขปัญหา

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 เนื่องจากการบังคับใช้ระเบียบดังกล่าวส่งผลทำให้เกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ล่าช้าซึ่งขัดกับหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นั่นเอง

จากการศึกษา พบว่า ในประเทศฟิลิปปินส์ ได้มีการกำหนดให้การประណอมข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการขึ้นโดยผู้นำอาวุโสและผู้นำหมู่บ้านจะเป็นผู้ประណอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งได้ปฏิบัติกันมาจนเป็นจารีตประเพณีอย่างหนึ่ง แม้ว่าต่อมาจะมีศาลเกิดขึ้นแล้วก็ตามประชาชนบางส่วนก็ยังคงนิยมวิธีการประណอมข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการมากกว่าการนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล ซึ่งตามกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ มีวิธีการยุติธรรมชุมชนในการระงับข้อพิพาท ที่เรียกว่า “กระบวนการคาตารุงกััง พัมบารางไคย์” สำหรับใช้ระงับข้อพิพาทในหมู่บ้าน อันเป็นระบบการแก้ปัญหาข้อพิพาท ณ หน่วยที่เป็นพื้นฐานการเมืองและการเศรษฐกิจสังคมของรัฐ นั่นคือ ระดับบารางไคย์ หรือหมู่บ้าน ระบบนี้จะเป็น ระบบยุติธรรมที่ยึดแนวทางของการปรึกษาหารือการสานเสวนา การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง หรือการประណิประណอม และการเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างกันเอง ในกรณีที่ที่มีความห่วงกังวลในปัญหาร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะบรรลุดังกล่าวอย่างฉันท์มิตร แทนการไปต่อสู้กันทางกฎหมายอย่างยึดเชื้อ เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กรณีที่มีข้อพิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอข้อพิพาทไปยังผู้นำหมู่บ้าน เพื่อดำเนินการประណอมข้อพิพาท ซึ่งข้อพิพาทที่จะเข้าสู่กระบวนการประណอมข้อพิพาทนั้น ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นทั้งข้อพิพาททางแพ่งหรือทางอาญาในความผิดที่เป็นอาชญากรรมโดยธรรมชาติ ตามประมวลกฎหมายอาญา อาทิ การทารุณเป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บ มาตรา 266 การลักทรัพย์ ในกรณีที่มูลค่าของทรัพย์ไม่เกิน p. 50.00 มาตรา 309 ทั้งที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้โดยส่วนใหญ่เป็นความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 1 ปี และปรับไม่เกิน p. 5,000.00 จึงสามารถนำเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยชุมชน และการรับรู้ข้อเท็จจริงก็เป็นสิ่งสำคัญรวมทั้งการตรวจสอบการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน

นอกจากนี้ คณะกรรมการประណอมข้อพิพาทของประเทศฟิลิปปินส์ดังกล่าว จะมีอำนาจออกหมายเรียกคู่กรณีหรือพยานมาพบ หากคู่กรณีหรือพยานไม่ปฏิบัติตามก็จะถือว่าละเมิดอำนาจของคณะกรรมการประណอมข้อพิพาท และจะถูกลงโทษโดยศาลจังหวัดหรือศาลเทศบาลของประเทศฟิลิปปินส์ ในการประណอมข้อพิพาทโดยชุมชนตามกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ จะกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้ หากความพยายามของคณะผู้ประណอมในการประណอมข้อพิพาทไม่เป็นผลสำเร็จหลังจากที่ระงับการประណอมสิ้นสุดลงแล้วเลขานุการของคณะผู้ประណอมข้อพิพาทระดับท้องถิ่น หรือคณะผู้ประណอมข้อพิพาท จะออกใบรับรองว่าการประណอมไม่เป็นผล โดยให้ประธานของคณะกรรมการประណอมหรือประธานคณะผู้ประណอมลงนามเป็นพยาน ใบรับรองนี้เป็นสิ่งจำเป็นต้องมีเพื่อนำกรณีพิพาทนั้น ไปยื่นฟ้องร้องต่อศาลหรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ เพื่อให้มีคำวินิจฉัย อีกทั้งยังมีข้อกำหนดอีกว่า ในการประណอมข้อพิพาทนั้นห้ามมิให้คู่กรณีมีผู้ปรึกษาทางกฎหมายหรือตัวแทนเว้นแต่คู่พิพาทเป็นผู้เยาว์หรือไร้ความสามารถ โดยมีเหตุผล

ที่ห้ามก็เพื่อให้การระงับข้อพิพาทมีความคล่องตัวมากขึ้น โดยอาศัยสมมติฐานที่ว่าความช่วยเหลือหรือการแทรกแซงโดยที่ปรึกษากฎหมายหรือตัวแทนจะลดโอกาสในการประนอมข้อพิพาทได้สำเร็จ โดยทฤษฎีแล้วเมื่อคู่กรณีได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก จะก่อให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์แก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้การระงับข้อพิพาทยุ่งยากซับซ้อนยิ่งขึ้น หากคณะกรรมการประนอมข้อพิพาท ดำเนินการระงับข้อพิพาทสำเร็จ ก็จะมีการบันทึกข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร และลงลายมือชื่อของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย โดยมีประธานกรรมการประนอมหรือหัวหน้าคณะผู้ประนอมเป็นผู้ลงนามเป็นพยานแล้วแต่กรณี ซึ่งการประนอมข้อพิพาทตามกระบวนการนี้นั้นตามกฎหมายฟิลิปปินส์ ถือเป็นเงื่อนไขที่จะต้องดำเนินการก่อนจึงจะนำคดีมาฟ้องกันได้

อย่างไรก็ตาม การระงับข้อพิพาทคดีเลือกตั้งของประเทศฟิลิปปินส์นั้น ยังมีศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษอันประกอบด้วยกรรมการที่เป็นองค์คณะทั้งหมด 9 คน ประกอบด้วย สมาชิกจากศาลสูงจำนวน 3 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากหัวหน้าผู้พิพากษา และอีก 6 คนที่เหลือจะมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านที่เป็นนักกฎหมาย 3 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลที่เป็นนักกฎหมาย 3 คน โดยกรรมการพิเศษที่ตัดสินการเลือกตั้งนี้จะไม่เป็นส่วนหนึ่งของสภา แต่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเห็นได้ว่ากรรมการดังกล่าวมิได้มาจากผู้พิพากษาเพียงอย่างเดียว แต่มาจากบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล อันเป็นไปตามหลักการถ่วงดุลอำนาจ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ด้วย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า ประเทศไทยจึงควรนำหลักการแนวคิดแบบในประเทศประเทศฟิลิปปินส์และควรนำแนวคิดทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิมาปรับใช้ในประเทศไทยเนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทของประเทศฟิลิปปินส์จะทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้ระเบียบของคณะกรรมการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ถูกต้องตามหลักการคุ้มครองสิทธิ อีกทั้งยังเป็นการทำให้กระบวนการการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เพื่อให้กระบวนการในการเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม นั่นเอง

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นควรให้ประเทศไทยจะต้องบัญญัติกฎหมายให้มีการระงับข้อพิพาทในระหว่างกระบวนการสืบสวนสอบสวน และวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการนำคนกลางที่เป็นที่ยอมรับของท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการระงับข้อพิพาท เพื่อทำให้เกิดการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น

และประเทศไทยจึงควรมีการลดขั้นตอนของกระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความสะดวก รวดเร็ว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับคดีเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยประเทศไทยควรกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการเรียกคู่กรณีเข้ามาสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทในระหว่างกระบวนการสืบสวนสอบสวน เพราะหากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีเลือกตั้งเป็นข้อเท็จจริงที่มีเหตุแห่งพฤติกรรมของคดีน่าจะยกคำร้อง ซึ่งส่งผลทำให้คดีไม่ต้องขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ถือเป็นการลดคดีในอีกรูปแบบหนึ่ง ตลอดจนประเทศไทยควรมีการกำหนดกระบวนการในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดแบบอย่างการระงับข้อพิพาทแบบในประเทศฟิลิปปินส์มาเป็นต้นแบบเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

4.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยและแนวทางการแก้ไข

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการออกกฎหมายที่มีลักษณะเพื่อเป็นการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกฎหมายดังกล่าวคือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 แต่ในประเทศไทยกลับมิได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง ส่งผลให้ประเทศไทยเกิดปัญหาที่เกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งและในบางกรณียังเกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีลักษณะหรือวัตถุประสงค์เพื่อการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งดังกล่าวต่อไปนี้

4.2.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550

นับตั้งแต่มีการบังคับใช้ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 พบว่า ในประเทศไทยยังไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการตรา กฎคือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 แม้แต่กรณีเดียว เนื่องจากเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดความแตกแยกในชุมชน และการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอันเป็นเหตุมาจากการร้องเรียนและร้องคัดค้านการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ผู้ร้องสำคัญผิดในข้อกฎหมายหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริง อันจะนำไปสู่ความแตกแยกและขาดความสามัคคีของสังคมและส่วนรวม แต่ในทางข้อเท็จจริง

จะเห็นได้ว่า การบังคับใช้กฎดังกล่าวมิได้สามารถบังคับใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้เพราะเนื้อหาของกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 มีกระบวนการในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนี้

ในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ.2550 จะต้องเริ่มต้นจากเงื่อนไขที่ว่า เมื่อมีผู้ร้องเรียนยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้ว ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าผู้ร้องเรียนสำคัญผิดในข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจัดทำความเห็นประกอบข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องร้องเรียน เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อพิจารณา จากนั้นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พิจารณาว่าเป็นกรณีที่เข้าใจผิดในข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเสนอหรือไม่ และสมควรจะใช้กระบวนการสร้างความสมานฉันท์หรือไม่ ภายในสามวันนับแต่วันที่รับแจ้งจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าไม่สมควรที่จะใช้กระบวนการสร้างความสมานฉันท์ให้ส่งเรื่องคืนให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพร้อมความเห็นยุติกระบวนการสร้างความสมานฉันท์ และในทางปฏิบัติก็ดำเนินกระบวนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นสมควรเข้าสู่กระบวนการสร้างความสมานฉันท์ ก่อนที่จะเริ่มกระบวนการสร้างความสมานฉันท์ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจัดให้ผู้ร้องเรียนลงลายมือชื่อตกลงเข้าสู่กระบวนการสร้างความสมานฉันท์และยอมรับที่จะปฏิบัติตามระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นสมควรให้มีบุคคลภายนอกร่วมกระบวนการสร้างความสมานฉันท์ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชิญบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมพิจารณาด้วย ในการสร้างความสมานฉันท์เพื่อให้เกิดความพอใจของคู่ความ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจให้ผู้ร้องเรียน ผู้ถูกร้องเรียนเสนอข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเบื้องต้นเพิ่มเติมได้ การดำเนินการสร้างความสมานฉันท์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามวันนับแต่วันที่ได้เชิญผู้ร้องเรียนมาลงลายมือชื่อตกลงซึ่งเป็นการเริ่มกระบวนการสมานฉันท์ และสามารถขยายเวลาได้อีกสามวันนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาการดำเนินงานในสามวันแรก เมื่อผู้ร้องเรียนยินยอมถอนคำร้องเรียน หรือผู้ร้องเรียนยังประสงค์ให้พิจารณาเรื่องร้องเรียนของตนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554 ต่อไปถือว่ากระบวนการสร้างความสมานฉันท์สิ้นสุดลง ให้เสนอยุติเรื่องโดยการถอนคำร้องเรียน เพื่อบำบัดเรื่องออกจาก

ระบบ ซึ่งการถอนคำร้องเรียนนั้น มีขั้นตอนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554 ว่าให้สามารถถอนคำร้องได้ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะวินิจฉัยชี้ขาด

ในการดำเนินการสมานฉันท์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินโครงการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ ซึ่งโครงการดังกล่าว เน้นไปที่การให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้เข้าใจถึงการปฏิบัติในการเลือกตั้งมิให้เกิดการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง และมีการดำเนินการทางจิตวิทยาด้วยวิธีการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไปศึกษาหาความรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง แต่จากการศึกษาพบว่าไม่มีข้อมูลสถิติว่า ได้มีการดำเนินการสมานฉันท์ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 ในกรณีที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้วมีการเชิญผู้ร้อง ผู้ถูกร้องมาเข้าสู่กระบวนการสมานฉันท์ตามระเบียบดังกล่าวอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม อีกทั้งปรากฏว่าในกรณีที่เชิญผู้ร้อง ผู้ถูกร้องเข้าสู่กระบวนการสมานฉันท์ ก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมกระบวนการสร้างความสมานฉันท์เลย และจากการที่ผู้เขียนได้ทำงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า ที่ผ่านมาไม่มีสถิติทางคดีของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในกรณีที่ผู้ร้องยอมถอนคำร้อง เมื่อได้เข้าสู่กระบวนการสร้างความสมานฉันท์ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 เลย

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเพิ่มเติม พบว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ.2554 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นหลักในการใช้อำนาจเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนกรณีมีการร้องคัดค้านเกี่ยวกับการเลือกตั้ง มิได้กำหนดให้นำเรื่องร้องเรียนเข้าสู่กระบวนการสร้างความสมานฉันท์ก่อน อีกทั้งในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์เอง แม้จะบัญญัติกำหนดให้มีบุคคลภายนอกมาร่วมกระบวนการสร้างความสมานฉันท์ได้ ก็มีได้บังคับเด็ดขาดว่าจะต้องมีบุคคลภายนอกมาร่วมกระบวนการสร้างความสมานฉันท์ และไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าบุคคลภายนอกที่จะเข้าร่วมนั้นเป็นใคร เป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนของกลุ่มความหรือไม่ ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาจึงเกิดปัญหาและกระบวนการสร้างความสมานฉันท์ไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ซึ่งแม้ในพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง จะมีการกำหนดอัตราโทษที่รุนแรง ทั้งจำคุก ปรับ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเกรงกลัวที่จะต้องถูกลงโทษที่รุนแรง แต่ความเป็นจริง พบว่าไม่ทำให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเกิดความเกรงกลัวต่ออัตราโทษดังกล่าว กลับพยายามหาช่องว่างของกฎหมาย เพื่อหลีกเลี่ยง หรือพยายามกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นเหตุให้สังคม

หรือชุมชนไม่สงบเรียบร้อย เกิดความขัดแย้งในชุมชน ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น ที่มุ่งให้เกิดความสุจริต โปร่งใส ยุติธรรมในการเลือกตั้ง ตลอดจนเกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ในชุมชนหลังจากการเลือกตั้ง ซึ่งมีบ่อยครั้งที่เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้ว ปรากฏกรณีในเรื่องดังกล่าว นำมูลเหตุจากการร้องเรียนเกี่ยวกับการเลือกตั้งไปฟ้องร้องในคดีอาญากันอีก จนเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน เริ่มต้นจากกรณีที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งคู่แข่งเพียง 2 ราย ลูกตามไปถึงกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัคร ลูกตามไปถึงเกิดความแตกแยกในชุมชน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เกิดข้อบกพร่อง และข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว หลายประการ ได้แก่ เนื้อหาของกฎหมายให้อำนาจกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ใช้ดุลยพินิจแต่เพียงฝ่ายเดียวในการกำหนดว่าจะบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวหรือไม่ อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวยังไม่มีการกำหนดขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวยังไม่มีการกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวจึงเป็นปัญหาสำคัญที่กระทบต่อความสงบของสังคมและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมนั่นเอง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัญหา ข้อเท็จจริงกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กำหนดการมีส่วนร่วมไม่ได้มีวัตถุประสงค์เฉพาะการเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางแผนนโยบาย ยิ่งกว่านั้นทฤษฎีนี้ยังมองว่าการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบ และการไม่ยอมให้ผู้ตามเข้าไปมีส่วนร่วมนับได้ว่าเป็นการคุกคามเสรีภาพของผู้ตามอีกด้วย จากแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการที่ประชาชนเกิดความรู้สึกและความต้องการว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการตัดสินใจ มีกิจกรรมร่วมกัน สามารถจัดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาได้ด้วยตนเอง และสามารถรวมพลังกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและความสามารถในการขยายพื้นที่ต่าง ๆ ในสังคม

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 58 ที่บัญญัติว่าบุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน จะพบว่าระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้

ขาด พ.ศ. 2554 ขัดต่อทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน และไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 58 ดังที่ได้กล่าวแล้ว ถือเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชุมชนตามมา เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม ในชุมชนหลังจากการเลือกตั้ง อันเป็นปัญหาทางกฎหมายเนื่องจากการที่ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ไม่ได้บัญญัติชัดเจนในการที่จะให้ประชาชน หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาเรื่องข้อพิพาทคดีเลือกตั้งท้องถิ่นให้เกิดความสมานฉันท์ อันเป็นการขัดกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน และไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อย่างร้ายแรง นั่นเอง

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จึงเป็นการกระทำที่ขัดกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากการที่กฎคือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 มิได้กำหนดกระบวนการในการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนมิได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมกับรัฐเพื่อระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาความแตกแยกทางสังคมที่มีผลมาจากการบังคับใช้กฎหมาย และเกิดปัญหาเกี่ยวกับการร้องเรียนและร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก อีกทั้งส่งผลทำให้มีผลกระทบต่อกติเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์เป็นจำนวนมาก และยังกระทบต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกิดความเสียหายต่อชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งนั่นเอง

4.2.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย ได้เริ่มเกิดขึ้นหลังจากมีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นในอดีตที่ผ่านมา และหลังจากมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ได้มีการร้องเรียนและร้องคัดค้านการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ผู้ร้องสำคัญผิดในข้อกฎหมายหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริง จึงก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชนแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายขาดความสามัคคีที่จะร่วมกันพัฒนาสังคมโดยรวม

ประกอบกับกระบวนการจัดการเลือกตั้งมีระยะเวลากำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาเพื่อมีคำสั่งเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง หรือการกำหนดให้มีการพิจารณาหลังวันประกาศผลการเลือกตั้งไม่เกิน 1 ปี ตามมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือร่วมใจในการสร้างความสมานฉันท์โดยการระงับเรื่องร้องเรียนและร้องคัดค้านการเลือกตั้งลงด้วยความพอใจของกลุ่มความ ดังนั้น เพื่อให้การสร้างความสมานฉันท์ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การไกล่เกลี่ยการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชน เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างหนึ่ง ซึ่งในหลักการของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเกิดข้อพิพาทกันขึ้นและไม่สามารถที่จะเจรจาข้อยุติด้วยตนเองได้ ตกลงมอบหมายให้บุคคลที่สามมาทำหน้าที่เป็นผู้ทำการไกล่เกลี่ยหาข้อยุติเพื่อระงับข้อพิพาท โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะทำหน้าที่เกลี้ยกล่อมและชักจูงให้คู่กรณีตกลงยอมรับข้อเสนอนั้นโดยสมัครใจจนถึงขั้นทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยชุมชนนั้น ใช้ประชาชนในชุมชนเป็นบุคคลที่สามในการมาระงับข้อพิพาท โดยการตั้งเป็นคณะกรรมการที่อาจมาจากคณะกรรมการชุมชนในหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการชุมชนผู้อยู่อาศัยในชุมชนนั้น ๆ นั้นเอง

จากการศึกษา พบว่า เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นจะมีการอาศัยอำนาจตามกฎหมายเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง รวมถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งยังอาศัยอำนาจตามกฎหมายต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนยังมีอำนาจหน้าที่ในการประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งอำนาจตามกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นประกอบไปด้วย การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 และ การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการต้องการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเลือกตั้ง โดยการอาศัยอำนาจตามกฎหมายในหลายฉบับออกกฎที่ใกล้เคียงกับการระงับข้อพิพาททางปกครอง แต่จากข้อเท็จจริงกลับไม่มีการกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาททางปกครองใน

คดีเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งเมื่อพิจารณากรณีที่ใกล้เคียงในเรื่องการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว พบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายในการออกกฎ คือ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 ซึ่งกฎดังกล่าวมีเนื้อหาเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้ง แต่กฎดังกล่าวก็สามารถบังคับใช้ได้จริง ดังนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าการระงับข้อพิพาททางปกครองในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จึงยังสามารถบังคับใช้หรือมีผลบังคับใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติได้จริง

นอกจากนี้ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ยังไม่เปิดโอกาส หรือมีการบัญญัติให้มีองค์กรในระดับท้องถิ่น กลุ่มบุคคล หรือชุมชนมาเป็นบุคคลที่สามในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีเลือกตั้งท้องถิ่น การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเลือกตั้งท้องถิ่น ที่ผ่านมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรมนั้น เมื่อมีการร้องคัดค้านว่า มีการกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เกิดขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการพิจารณาเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งท้องถิ่นดังกล่าว ตามขั้นตอน วิธีการ ที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ซึ่งไม่มีข้อกำหนดให้นำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยชุมชน หรือแม้แต่ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 เอง ก็ไม่มีข้อกำหนดชัดเจนที่ให้นำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยชุมชน เข้ามาใช้ในการระงับข้อพิพาท และขั้นตอน วิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบ ก็ใช้ระยะเวลานาน ทำให้คำร้องคัดค้านเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นทุกคำร้อง ต้องได้รับการพิจารณาตามระเบียบ จนครบทุกขั้นตอน ทั้ง ๆ ที่พฤติการณ์ตามคำร้องบางคำร้อง สามารถที่จะทำความเข้าใจระหว่างผู้ร้อง และผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นคู่กรณี และนำไปสู่การระงับข้อพิพาทเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างคู่กรณีได้ โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอน จนจบทุกขั้นตอน เพื่อย่นระยะเวลาในการระงับข้อพิพาท

จากข้อเท็จจริงที่รู้กันทั่วไปว่าในการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัคร ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในชุมชนท้องถิ่น ต่างมีการแข่งขันและแบ่งกันเป็นฝักเป็นฝ่าย หลายครั้งเกิดความขัดแย้งทะเลาะเบาะแว้งซึ่งกันและกัน บางพื้นที่ถึงขั้นทำร้ายร่างกาย ถึงขั้นฆ่าฟันอันเป็นเหตุของอาชญากรรมตามมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีความต้องการให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งสถาบันพัฒนาการเลือกตั้งนานาชาติ (IDEA) มีความเห็นว่าในกระบวนการเลือกตั้งทุก ๆ ขั้นตอน อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือความรุนแรงได้ทั้งสิ้น เนื่องจากผลของการเลือกตั้ง

อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจทางการเมืองของชุมชนท้องถิ่น หรือของประเทศชาติ หรือทำให้การจัดการผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ ที่แข่งขันกันทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ในมิติของแนวคิด นั้น หมายถึงกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการเลือกตั้ง เลือกผู้แทนที่ไปทำหน้าที่แทนตน โดยลดความตึงเครียดและความขัดแย้งในการแข่งขันเพื่อชิงการนำและแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมือง เป็นกลไกหรือเครื่องมือในการป้องกันไม่ให้เกิดการต่อสู้ทางการเมืองโดยใช้กำลังเข้าประหัดประหารแย่งชิงอำนาจทางการเมืองซึ่งกันและกัน และเป็นกลไกหรือเครื่องมือที่สร้างความสามัคคีร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อความเป็นเอกภาพของชุมชนผลประโยชน์ส่วนรวมร่วมกันของชุมชน สังคม และประเทศชาติบ้านเมือง เนื่องจากการทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ผ่านมาพบว่า การใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียวเป็นเครื่องมือในการบังคับ หรือจัดการเลือกตั้งให้เป็นโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กลับทำให้เกิดความขัดแย้งแตกแยกในสังคม ชุมชน และท้องถิ่น นั่นเอง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ ปัญหา ข้อเท็จจริง กับทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ และสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทฤษฎีดังกล่าวได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้นั้นเพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมิให้ถูกละเมิดจากรัฐ จึงมีการวางหลักการต่าง ๆ ไว้มากมาย เช่น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง การกำหนดให้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ และหลักประกันที่สำคัญคือหลักประกันการใช้สิทธิในทางศาล ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิในทางศาลแก่ปัจเจกบุคคล เพราะการคุ้มครองหรือหลักประกันทั้งหลายจะปราศจากความหมายหากไม่ให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลในการโต้แย้งการกระทำของรัฐ เพื่อให้องค์กรศาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางเข้ามาควบคุมตรวจสอบการกระทำของรัฐที่ถูกโต้แย้งว่าละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ตลอดจนทฤษฎีสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่กำหนดให้การมีส่วนร่วมไม่ได้มีวัตถุประสงค์ เฉพาะการเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางแผนนโยบาย ยิ่งกว่านั้นทฤษฎีนี้ยังมองว่าการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบ และ

การไม่ยอมให้ผู้ตามเข้าไปมีส่วนร่วมนับได้ว่าเป็นการคุกคามเสรีภาพของผู้ตามอีกด้วย จากแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการที่ประชาชนเกิดความรู้สึกและความต้องการว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความเป็นอิสระมีอำนาจในการตัดสินใจ มีกิจกรรมร่วมกัน สามารถจัดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาได้ด้วยตนเอง และสามารถรวมพลังกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและความสามารถในการขยายพื้นที่ต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้นการที่ประเทศไทยมิได้กำหนดบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและชุมชนที่มีการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนยังเป็นปัญหาที่ขัดต่อทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตยการเลือกตั้งถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีการออกความเห็นหรือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในสังคมสามารถออกเสียงหรือแสดงความคิดเห็น โดยการผ่านตัวแทนของตนเองได้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวถือเป็นการใช้สิทธิที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยเน้นเสียงส่วนใหญ่ต้องเคารพเสียงส่วนน้อยและเสียงส่วนน้อยจะต้องยึดถือแนวทางตามเสียงส่วนใหญ่ นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยมิได้มีการกำหนดเนื้อหาหรือบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงส่งผลกระทบต่อการศึกษาเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย และยังส่งผลกระทบต่อชุมชนสังคม ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่น เพราะการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายหรือไม่สามารถทำตามวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น ปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อความสามัคคีของคนในสังคม ชุมชน และท้องถิ่นของตน ตลอดจนปัญหาดังกล่าวยังเป็นต้นเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความแตกแยกของประชาชนทุกคนในประเทศไทย นั่นเอง

4.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหา

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการยกเลิกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. 2550 เนื่องจากระเบียบดังกล่าวไม่สามารถบังคับใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎ อีกทั้งระเบียบดังกล่าวยังมีเนื้อหาที่ขัดกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างร้ายแรง ส่งผลทำให้เกิดปัญหาจากการบังคับใช้กฎดังกล่าวที่กระทบต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น หลังจากมีการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นควรให้ ประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมาย ในระดับพระราชบัญญัติและในระดับกฎที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชน ในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากในปัจจุบันการที่ประเทศไทยมิได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งขัดกับหลักทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน อันมีผลทำให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการการเลือกตั้ง และผลประโยชน์ของประชาชนชาวไทย นั่นเอง

จากการศึกษา ในประเทศต่างๆ พบว่าในต่างประเทศมีการกำหนดแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยในเรื่องการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกิดจากการไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม เช่น

ในประเทศฟิลิปปินส์ มีกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยชุมชนโดยกระบวนการคาตารุงกัซ พัมบารางไกย์ และมี Lupong Tagapayapa หรือ Lupong ที่เป็นหน่วยงานของรัฐ โดยทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาท โดยหลักก็จะมีผู้นำหมู่บ้านและสมาชิกผู้นำหมู่บ้านแต่งตั้งขึ้นในทุก 2 ปี มีจำนวนประมาณ 10-20 คน การระงับข้อพิพาทในกรณีที่ผู้นำหมู่บ้านไม่สามารถระงับได้ คู่กรณีก็จะเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อ Lupong จำนวน 3 คน เรียกว่า Pangket มาดำเนินการระงับข้อพิพาทต่อไป

นอกจากนี้ วิธีการระงับข้อพิพาทของประเทศฟิลิปปินส์ ที่ได้มีกฎหมายบัญญัติให้นำการระงับข้อพิพาทโดยชุมชน ที่เรียกว่า กระบวนการคาตารุงกัซ พัมบารางไกย์ มาใช้ในการระงับข้อพิพาทคดีอาญา และการใช้ศาลชำนาญพิเศษมาทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทในคดีเลือกตั้ง ที่มีองค์คณะมาจากทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล อันประกอบด้วยกรรมการที่เป็นองค์คณะทั้งหมด 9 คน ประกอบด้วย สมาชิกจากศาลสูงจำนวน 3 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากหัวหน้าผู้พิพากษา และอีก 6 คนที่เหลือจะมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านที่เป็นนักกฎหมาย 3 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลที่เป็นนักกฎหมาย 3 คนมาเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นั้น เรียกว่าระบบ คาตารุงกัซ พัมบารางไกย์ อันเป็นระบบการแก้ปัญหาข้อพิพาท ณ หน่วยที่เป็นพื้นฐานการเมืองและการเศรษฐกิจสังคมของรัฐ นั่นคือ ระดับบารางไกย์ หรือหมู่บ้าน ระบบนี้จะเป็นระบบยุติธรรมที่ยืดหยุ่นของ การปรึกษาหารือ การสานเสวนา การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง หรือการประนีประนอม และการเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างกันเอง ในกรณีที่ที่มีความหวั่งกังวลในปัญหาร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะบรรลุข้อตกลงอย่างฉันทามติ แทนการไปต่อสู้กัน

ทางกฎหมายอย่างยืดหยุ่น คาดารุงกัง พัมบารางไกอ์ ไม่ใช่การตัดสินพิพากษาโดยผู้พิพากษาศาลยุติธรรมหรือการใช้การพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน แต่เป็นกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทที่ตรงประเด็นและได้ผลดีเพราะ มีการดำเนินการอย่างทันทีทันใด ตรงไปตรงมาไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายรวดเร็ว นอกจากนั้นผลของข้อตกลงหรือการต้องชดใช้ที่ตกลงกันในระบบนี้มีผลบังคับเช่นเดียวกับการตัดสินพิพากษาศาล กระบวนการดังกล่าวทำให้คดีจำนวนมากที่อาจจะต้องล่าช้าเพราะกระบวนการทางยุติธรรมทางหลัก สามารถจบลงในระดับต่ำสุด คือ ระดับหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็ว

ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยจะบัญญัติให้มีคณะกรรมการมีหน้าที่ในการบริหารจัดการการเลือกตั้งของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ โดยมีการกำหนดรูปแบบของความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง พรรคการเมือง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวมีความสำคัญในการบริหารจัดการการเลือกตั้ง เรียกว่า คณะกรรมการประสานงานพรรคการเมือง (Party Liaison Committees: PLCs) ประกอบด้วยบุคคลที่มาจากพรรคการเมืองซึ่งมีผู้แทนอยู่ในสภาแต่ละระดับ ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น จะได้รับเลือก 2 คน มีหน้าที่หลัก ในการดำเนินการเพื่อให้พรรคการเมืองได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนจังหวัดให้มากที่สุด โดยถือว่าพรรคการเมืองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการเลือกตั้งที่สำคัญมากที่สุด เนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง มาตรา 5 กำหนดให้มีการจัดตั้งและคงไว้ซึ่งการประสานงานและความร่วมมือกับพรรคการเมือง ซึ่งถือเป็นวิถีทางที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีวิถีปฏิบัติหรือปฏิสัมพันธ์กับพรรคการเมือง ด้วยการก่อตั้งคณะกรรมการประสานงานพรรคการเมืองขึ้น โดยมีจุดมุ่งหวังต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น การสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งหรือข้อโต้แย้งในการเลือกตั้งนั้น คำร้องคัดค้านการเลือกตั้งทั้งหมดจะถูกส่งไปที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง(ส่วนกลาง)เท่านั้น โดยไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด โดยหากมีเรื่องคัดค้านหรือเรื่องเกี่ยวกับข้อโต้แย้งในการเลือกตั้งในระดับจังหวัดเรื่องดังกล่าวจะถูกส่งไปยังหัวหน้าสำนักงานระดับจังหวัดซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะร่วมกับศาลเลือกตั้งในการวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป สำหรับในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาเจ้าหน้าที่ การจัดการเลือกตั้ง การดูแลพื้นที่ในการจัดการเลือกตั้ง ส่วนเรื่องข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ส่วนกลาง) เท่านั้น

สำหรับการจัดการเกี่ยวกับข้อโต้แย้งในการเลือกตั้งนั้น ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการอย่างเป็นทางการอันได้แก่การพิจารณาของคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลเลือกตั้งนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานพรรคการเมือง ที่จะดำเนินการระงับข้อพิพาทก่อน โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จะทำหน้าที่ประสานให้มีการเจรจาพูดคุยกัน และมีคณะกรรมการประสานงานพรรคการเมืองเป็นศูนย์กลางในการไกล่เกลี่ย หากสามารถเจรจาตกลงกันได้ ก็เป็นอันยุติระงับข้อพิพาท หากไม่สามารถยุติข้อพิพาทหรือไม่สามารถตกลงกันได้ จึงจะนำเรื่องสู่กระบวนการในชั้นศาลต่อไป หากเกิดข้อโต้แย้งในระดับหน่วยเลือกตั้ง ก็จะมีคณะกรรมการเจรจาไกล่เกลี่ยที่ทำหน้าที่จัดการเกี่ยวกับข้อโต้แย้งดังกล่าว ส่วนกรณีที่มีการกระทำที่เป็นความผิดกฎหมายอาญาเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายของต่างประเทศกับประเทศไทย พบว่าประเทศไทยควรนำแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้มาเป็นต้นแบบในการปรับใช้ ในการตรากฎหมาย เพราะจะทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ตามหลักการทั้งทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนจะทำให้ประเทศไทยสามารถบังคับใช้กฎหมายได้ตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า หากประเทศไทยมีการกำหนดกฎหมายที่มีบทบัญญัติหรือเนื้อหาเกี่ยวกับระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งประเทศไทยควรมีการจัดตั้งองค์กรที่กำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยชุมชนในคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ประเทศไทยมีกระบวนการการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม กับประเทศไทย ตลอดจนจะทำให้การเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความสุจริตโปร่งใส และเที่ยงธรรม อีกทั้งหากมีการกำหนดบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวจะทำให้ลดความแตกแยกของคนในสังคม และยังสามารถสร้างความปรองดอง ความสามัคคีของคนในชาติไทยได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป